

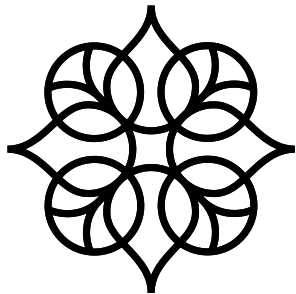

Alijäämien kattaminen, jakauma kuntien kesken

Kuntajohtajakokous 15.11.2022

Talousjohtaja Aija Suntioinen Ksshp

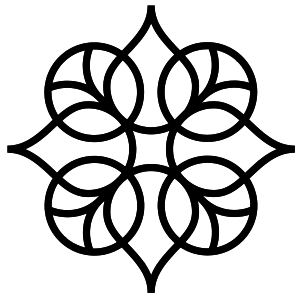
Alijäämän kattamisen käsittely kuntien näkökulmasta (kv 10.12.2021)

- Kuntien kanta on ollut, että kuntien maksettavaksi jäävä osuus alijäämästä käsiteltäisiin muusta hoitopalvelulaskutuksesta erillisenä eränä ja se jakautuisi kuntien kesken palvelujen käytön suhteessa (ei peruspääomaosuuksien suhteessa)
- Tästä syystä alijäämän kattamisen osuus (arviolta 17 M€) **ei sisälly jäsenkuntien kiinteään hoitopalvelulaskutukseen, vaan se käsiteltäisiin erillisenä alijäämän kattamisen eränä**
- Erillinen alijäämän kattamisen erä jakautuisi kuntien kesken **palvelujen käytön suhteessa**, ei peruspääomaosuuksien suhteessa

Palvelujen käytön suhde?

- Palvelujen käytön suhteena on käytetty viimeisintä jäsenkuntien kiinteän hoitopalvelulaskutuksen jakaumaa
  - Tällä hetkellä viimeisin kiinteän hoitopalvelulaskutuksen jakauma = vuoden 2022 hoitopalvelulaskutuksen jakauma
- Tätä jakaumaa kunnat ovat (ainakin pääsääntöisesti) käyttäneet myös vuoden 2021 tilinpäätöksiin tehtyjen pakollisten varausten laskennassa
  - Keskustelua laskentaperusteista käyty mm. talousjohtajien foorumilla

Vuoden 2022 hoitopalvelulaskutuksen jakauma

Kunkin kunnan osuuden määrittelyn perusteet ovat:

1. Kunnan väestömäärän perusteella määräytyy 10 %.
  - Laskennassa on käytetty Tilastokeskuksen ennakkotietoa 31.8.2021, Jyväskylän kohdalla otettu huomioon väestön lisäys + 1 % vuosi.
2. Edeltävien vuosien palvelujen käytön perusteella määräytyy 90 %
  - Painokertoimet eli edeltäneiden vuosien palvelujen käytön vaikutus vuoden 2022 kuntakohtaisten tulojen laskentaan:
    - Hoitopalvelujen toteuma edeltäviltä 12 kuukaudelta (syyskuu 2020 – elokuu 2021): painokerroin = 0,5.
Tiedot perustuvat toteutuneeseen palvelujen käyttöön ja hoitopalvelujen hinnaston perusteella laskettuihin tuloihin. Kalliiden hoitojen tasauksen laskenta perustuu em. toteumatietoihin samalta ajanjaksolta.
Vuoden 2021 talousarvion perusteella otetaan huomioon erityisvelvoitemaksut ja ensihoitopalvelut.
    - Laskutuksen toteuma 2020: painokerroin = 0,4.
    - Laskutuksen toteuma 2019: painokerroin = 0,1.

Sairaanhoitopiirin valtuusto 14.10.2022

- Käydyssä keskustelussa edellytettiin sairaanhoitopiirin hallitusta tarkastelemaan vaihtoehtoisia tapoja vuoden 2022 alijäämän jakamiseen kuntien kesken ja pyytämään jäsenkuntien kannanottoa asiaan. Keskustelussa oli nimenomaan kuluvan vuoden alijäämän osuus.
- **Valtuuston päätös:** ”Lisäksi valtuusto hyväksyi yksimielisesti Sami Tuomisen tekemän ja Eeva-Liisa Korhosen kannattaman lisäyksen, joka kuului seuraavasti: ”Esitän että vuoden 2022 lopulliset maksut laskutettaisiin toteutuneiden kustannusten mukaan eikä kiinteän laskutuksen mukaisesti. Pyydän hallitusta valmistelemaan joulukuun valtuuston kokoukseen esityksen maksujen laskutuksen perusteista.”

Kuntien kannanotto asiaan

- Sairaanhoidopiirin hallitus käsitteli asiaa 26.10. valtuuston päätösten toimeenpanon yhteydessä ja päätti pyytää kuntien kannanottoa asiaan
- Sairaanhoidopiirin hallituksen puheenjohtaja on ollut yhteydessä kuntajohtajakokouksen puheenjohtajaan menettelystä
-> asia käsittelyssä kuntajohtajakokouksessa 15.11.2022
- Sairaanhoidopiirin hallituksen kokous 23.11.2022, jossa tarkoitus tehdä ehdotus kuntien esityksen pohjalta

Vaihtoehtoisten tapojen vertailua

- Seuraavalla dialla on tarkasteltu vaihtoehtoisten tapojen vaikutusta
  - Kumulatiivinen alijäämä 31.12.2021 (16,95 M€) on kaikissa vaihtoehdoissa jaettu samalla tavalla eli vuoden 2022 kiinteän laskutuksen suhteessa
  - Vuoden 2022 ennustetun alijäämän kattamisen osalta on tarkasteltu kolmea eri vaihtoehtoa. Vuoden 2022 ennustettu alijäämä viimeisimmän tilinpäätösennusteen 9/2022 mukaan 37,78 M€.
    - 1) Jaettu kuntien kesken vuoden 2022 kiinteän laskutuksen suhteessa
    - 2) Jaettu kuntien kesken ainoastaan vuoden 2022 toteutuneen palvelujen käytön suhteessa (palvelujen käytön toteuma tässä ajalta 1-9/2022, lopullinen koko vuoden toteuma on selvillä vasta tilinpäätösvaiheessa ja loppuvuoden toteutunut palvelujen käyttö voi tuoda vielä muutoksia jakaumaan kuntien kesken)
    - 3) Jaettu kuntien kesken peruspääomaosuuksien suhteessa

	Kumulatiivinen alijäämä	Ennustettu tulospoikkeama 2022			Kumulatiivinen alijäämä + vuoden 2022 ennustettu tulospoikkeama yhteensä		
	Jakoperuste: kiinteä laskutus 2022	Vaihtohto 1: Jakoperuste kiinteä laskutus 2022	Vaihtohto 2: Jakoperuste toteuma 2022*	Vaihtohto 3: Jakoperuste peruspääoma	Vaihtohto 1: Jakoperuste kiinteä laskutus 2022	Vaihtohto 2: Jakoperuste toteuma 2022*	Vaihtohto 3: Jakoperuste peruspääoma
Jäsenkunnat yhteensä	16 952 282	38 782 915	38 782 915	38 782 915	55 735 197	55 735 197	55 735 197
Hankasalmi	342 636	783 873	763 068	797 631	1 126 510	1 105 705	1 140 268
Joutsa	310 827	711 100	746 516	696 542	1 021 926	1 057 342	1 007 369
Jyväskylä	9 575 463	21 906 454	22 339 935	19 741 658	31 481 917	31 915 399	29 317 121
Kannonkoski	95 656	218 839	170 318	438 291	314 496	265 975	533 947
Karstula	277 876	635 716	605 143	855 397	913 592	883 019	1 133 273
Keuruu	654 622	1 497 625	1 479 081	1 806 551	2 152 248	2 133 703	2 461 173
Kinnula	118 640	271 421	224 705	385 106	390 062	343 345	503 746
Kivijärvi	67 476	154 370	162 748	378 787	221 847	230 225	446 264
Konnevesi	180 340	412 575	447 220	420 734	592 915	627 560	601 073
Kyyjärvi	99 301	227 178	180 394	295 633	326 479	279 695	394 934
Laukaa	1 172 466	2 682 332	2 831 774	2 242 443	3 854 798	4 004 240	3 414 908
Luhanka	43 591	99 725	113 130	137 981	143 316	156 721	181 572
Multia	115 184	263 515	202 556	290 900	378 700	317 741	406 084
Muurame	619 630	1 417 570	1 429 044	911 209	2 037 199	2 048 674	1 530 839
Petäjävesi	251 915	576 323	561 116	655 883	828 237	813 030	907 797
Pihtipudas	287 731	658 263	591 734	985 742	945 994	879 465	1 273 473
Saarijärvi	616 972	1 411 491	1 325 219	1 731 522	2 028 463	1 942 191	2 348 495
Toivakka	176 978	404 884	371 771	358 850	581 862	548 748	535 828
Uurainen	219 805	502 864	441 103	438 178	722 670	660 909	657 983
Viitasaari	425 223	972 811	933 899	1 528 224	1 398 034	1 359 122	1 953 446
Äänekoski	1 299 949	2 973 985	2 862 438	3 685 655	4 273 934	4 162 388	4 985 605
	16 952 282	38 782 915	38 782 915	38 782 915	55 735 197	55 735 197	55 735 197

*(laskelmassa palvelujen käytön toteuma 2022 = tammi-syyskuun toteuma, lopullinen koko vuoden toteuma selviää tilinpäätöksen yhteydessä)

Kuntien esitys jakoperusteesta?

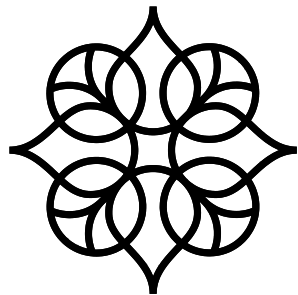

Sairaanhoidopiirin peruspääoman alentaminen, taustaa

Kuntajohtajakokous 15.11.2022

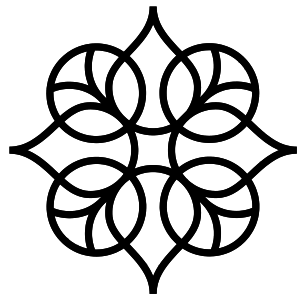
Talousjohtaja Aija Suntioinen Ksshp

Ksshp peruspääoma

- Peruspääoma 31.12.2022 oli 48 M€
- Peruspääoma on muodostunut aikanaan kuntakohtaisten sairaansijojen perusteella (1980-luvun lopussa kun sairaansijat siirtyneet sairaanhoitopiirin omistukseen), 90-luvulla joitain muutoksia lainsäädännön muutosten vuoksi
- Kuntalaki ei sisällä sääntelyä peruspääoman määrästä
  - Sitovaa ohjetta peruspääoman muodostamisesta tai määrästä ei annettu myöskään silloin, kun kunnat 1990-luvulla siirtyivät noudattamaan kirjanpitolakia
  - Sairaanhoitopiirien peruspääomat vaihtelevat huomattavasti
- Hyvinvointialueuudistuksessa sairaanhoitopiirin peruspääoma siirtyy sellaisenaan hyvinvointialueelle 1.1.2023
- Hyvinvointialueen peruspääomalle ei voida asettaa perustellusti minimimäärää. Peruspääoman alentamisella ei ole siten hyvinvointialueen tai valtion taloutta heikentävää vaikutusta.
- Kuntalain perustelujen mukaan kirjanpidon toimenpiteenä peruspääoman alentaminen tase-erien välisenä siirtona on sallittu vain poikkeustapauksessa

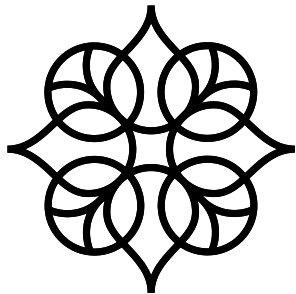
Perustelut peruspääoman alentamiselle Ksshp:ssä

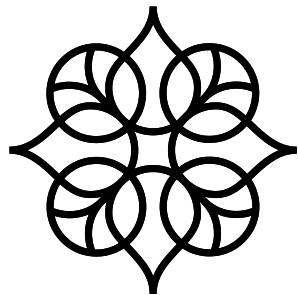
- Kuntaliiton soveltamisohjeen (24.11.2016) mukaan alijäämää voidaan kattaa peruspääomasta määrätyin edellytyksin.
- Ohjeen mukaan yksi peruste peruspääoman alentamiselle voi syntyä silloin, jos korvausinvestointien keskimääräinen taso jää pysyvästi suunnitelmapoistoja olennaisesti alhaisemmaksi. Tällainen tilanne voi muodostua ohjeen mukaan silloin, kun kunta on lähimenneisyydessä toteuttanut suuria investointihankkeita ja toisaalta laajennus- tai uusinvestointihankkeita ei ole näköpiirissä lähitulevaisuudessa.
- Vuoden 2022 hyväksytyyn investointisuunnitelman mukaiset investoinnit ja lähivuosille (2023-2025) suunnitellut investoinnit ovat tasoltaan keskimäärin 6 m€ vuosittain. Poistojen taso on keskimäärin yli 30 m€ vuosittain. Korvausinvestointien taso poistoihin nähden on siis huomattavan alhainen. Keskimääräisten poistojen ja keskimääräisten korvausinvestointien erotus vuosina 2023-2025 on noin 24 m€. Sairaanhoidopiiri on investoinut viime vuosina merkittävästi uuteen sairaala Novaan, joka valmistui vuonna 2021. Lähitulevaisuudessa ei ole näköpiirissä laajoja investointihankkeita.
- Ohjeen mukaan poistoista johtuvan alijäämän kattaminen peruspääomasta voi tulla kyseeseen myös silloin, kun kunta on supistamassa palvelutuotantoaan, esimerkiksi toimintojen ulkoistamisen johdosta tai muuttotappiosta johtuvan palvelutarpeen supistumisen vuoksi. Kun poistoja vastaavaa korvausinvestointien tulorahoitustarvetta ei ole, ei tilikauden tuloksen alijäämäisyys välttämättä merkitse kunnan maksuvalmiuden kiristymistä. Näin ollen kunnan peruspääomaa voitaisiin käyttää alijäämän kattamiseen määrällä, joka vastaa keskimääräisten poistojen ja korvausinvestointien erotusta suunnittelukaudella.

Peruspääoman alentamisella ei ole vaikutusta maksuvalmiuteen

- Sairaanhoidopiirin toiminta on päättymässä vuoden 2022 lopussa. 1.1.2023 alkaen sosiaali- ja terveystalvelujen järjestämisestä vastaa Keski-Suomen hyvinvointialue. Samalla muuttuu palvelujen rahoitusmalli.
  - Hyvinvointialue saa jatkossa rahoituksen valtiolta laskennallisen rahoitusmallin perusteella.
  - Hyvinvointialueen tulevassa rahoitusmallissa poistojen taso ei määritä saatavan tulorahoituksen tasoa eikä toisaalta sairaanhoidopiiristä siirtyvällä peruspääomalla ole merkitystä hyvinvointialueen maksuvalmiuteen.
- Peruspääoman muutoksella ei ole vaikutusta myöskään sairaanhoidopiirin maksuvalmiuteen.
  - Alijäämät ovat kertyneet vuoden 2021 loppuun mennessä
  - Vaikka peruspääomaa alennettaisiin, ei peruspääoman muutoksella käytännössä enää ole vaikutusta sairaanhoidopiirin vuosien 2021 tai 2022 maksuvalmiuteen

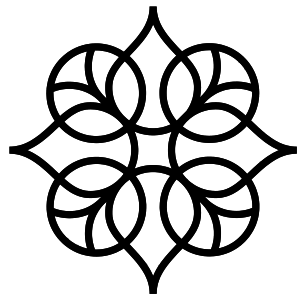

Pitkäaikaisen pääoma- rahoituksen ja pysyvien vastaavien välinen suhde

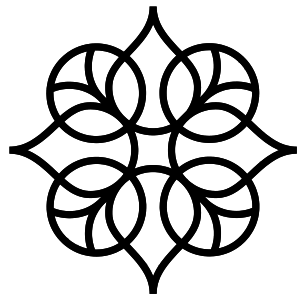
- Kuntaliiton soveltamisohjeen mukaan edellytys peruspääoman vähentämiseksi on, että pitkäaikaisen pääomarahoituksen määrä taseessa ylittää pysyviin vastaaviin sitoutuneen pääoman määrän. Kuntaliiton kunnan ja kuntayhtymän talousarviota ja -suunnitelmaa koskevan suosituksen (2011) mukaan peruspääoman alentaminen voi tulla kyseeseen, jos peruspääoman ja arvonkorotusrahaston yhteismäärä on suurempi kuin 2/3 pysyvien vastaavien määrästä. **Tämä ehto ei sairaanhoitopiirin osalta toteutuisi.**
- Vaatimus pitkäaikaisen pääomarahoituksen määrän suhteesta pysyvien vastaavien määrään peruspääoman alentamisen yhteydessä ei näytä enää kattavasti pätevän.
  - 1.7.2021 voimaan tulleen hyvinvointialuelainsäädännön mukaan (voimaantulolain 42 §) kunnissa siirtyvä omaisuus ja kuntayhtymien peruspääomaosuudet käsiteltäisiin kunnan kirjanpidossa peruspääomaa alentamalla: ”Edellä 20 §:ssä tarkoitettujen kuntayhtymien jäsenosuuksien ja 23 §:ssä tarkoitetun irtaimen omaisuuden siirto hyvinvointialueisiin kirjataan kunnan kirjanpidossa peruspääomaa vastaan, jollei kunta toisin päättä. Hyvinvointialueelle siirtyvä lomapalkkavelka kirjataan peruspääomaan.”
  - Tässä yhteydessä ei lainsäädännön mukaan kuitenkaan tarkastella peruspääoman ja kunnan pysyvien vastaavien välistä suhdetta. Kuntaliiton soveltamisohjeen mukaista vaatimusta pääomarahoituksen määrän suhteesta pysyvien vastaavien määrään ei siis noudateta tai edes tarkastella.
- Näin ollen tulkitsemme, että ohjeen mukainen edellytys pitkäaikaisen pääomarahoituksen määrän ja pysyvien vastaavien suhteesta ei ole enää relevantti tässä muuttuneessa tilanteessa. Edelleen tulkitsemme, että pitkäaikaisen pääomarahoituksen määrän ja pysyvien vastaavien suhteen toteutumista ei voida pitää edellytyksenä peruspääoman alentamiselle, sillä 1.7.2021 voimaan tulleen, hyvinvointialueuudistuksen voimaantulolain 42 § mukaisessa kirjanpitokäsittelyssä sitä ei huomioida millään tavalla.

Kirjanpito- lautakunnan kuntajaoston lausunto 22.3.2022 (lausunto 127)

- Kirjanpitolautakunnan kuntajaosto on 22.3.2022 antanut lausunnon (lausunto 127) kuntayhtymän alijäämän kattamisesta peruspääomaa alentamalla. Lausuntoa on pyytänyt Länsi-Pohjan sairaanhoitopiiri.
  - Länsi-Pohjan sairaanhoitopiiri on perustellut peruspääoman alentamista sillä, että sairaanhoitopiirin toiminta ja pääomarahoituksen tarve on supistunut Mehiläisen kanssa tehdyn ulkoistussopimuksen myötä. Sen lisäksi toiminta loppuu vuoden 2022 lopussa.
  - Kirjanpitolautakunnan kuntajaosto on lausunut: ”Sosiaali- ja terveydenhuoltoa ja pelastustoimea koskevan uudistuksen toimeenpanosta ja sitä koskevan lainsäädännön voimaansäätämistä annetun lain 20 §:n mukainen kuntayhtymän siirtyminen hyvinvointialueelle ei ole kuntalain 110 §:n perustelujen tai kuntajaoston lausunnon 121/2019 tarkoittama tilanne, jossa kuntayhtymän palvelutoiminta supistuu pysyvästi ja tämän vuoksi pitkäaikaisen rahoituksen tarve vähenee. **Lausuntopyynnössä kuvatussa tilanteessa peruspääomaa ei ole mahdollista alentaa kirjanpidon toimenpiteenä taseerien välisenä siirtona kuntayhtymän alijäämän kattamiseksi.**”
- Länsi-Pohja on perustellut peruspääoman alentamista eri perusteella kuin Keski-Suomen sairaanhoitopiirissä on suunniteltu. Kuntajaosto ottaa lausunnossaan kantaa nimenomaisesti siihen, että toiminnan siirtyminen hyvinvointialueelle ei ole sellainen tilanne, jossa kuntayhtymän palvelutoiminta supistuu ja pitkäaikaisen rahoituksen tarve vähenee eikä kuvatussa tilanteessa peruspääomaa ole mahdollista alentaa alijäämän kattamiseksi. Tulkitsemme lausuntoa siten, että sen johtopäätös ei koske Keski-Suomen sairaanhoitopiirin tilannetta, sillä emme ole esittäneet peruspääoman alentamista tästä syystä.

Kuntakilan 28.3.2022 lausunnosta

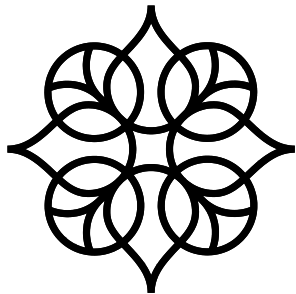
Kuntayhtymän alijäämien kattamista koskevan voimaantulon säännöksen tarkoituksena on varmistaa, että kuntien järjestämismenot kuntayhtymän menot jäävät kuntien rahoitettaviksi. Peruspääoman alentaminen alijäämien kattamiseksi merkitsisi sitä, että kunnat eivät vastaisi niiden järjestämismenot kuntayhtymän menoista, vaan alijäämien määrä vähentäisi hyvinvointialueelle siirtyvää nettovarallisuutta.

- Keski-Suomen sairaanhoitopiirissä yksi merkittävä tekijä alijäämien syntyyn on ollut vuonna 2021 valmistuneen investoinnin, sairaala Novan käyttöönotto. Sairaala Novan käyttöönoton myötä pääomakustannukset realisoituvat jo vuosina 2021 ja 2022 (poistot, rahoituskulut), mutta uusien toimintaprosessien hyödyt realisoituvat osin vasta ajan kanssa. Vuoden 2021 menoissa on ollut myös kertaluonteisia, Novan käyttöönottoon ja toiminnan käynnistämiseen liittyviä menoja.
- Sairaala Novan käyttöönottovuosille oli alun perin laadittu sairaanhoitopiirin ja sen jäsenkuntien kanssa yhteistyössä useamman vuoden talouden tasapainotusohjelma, jonka tarkoitus oli nimenomaan tasata sairaala Novan käyttöönottovaiheeseen liittyvien kustannusten vaikutusta useamman vuoden aikana. Sairaanhoitopiirin talousarviot laadittiin suunnitelmallisesti siten, että sairaala Novan ensimmäisinä toimintavuosina tulos on alijäämäinen ja kertyneet alijäämät katetaan vuosina 2023-2024 tehtävillä ylijäämillä kun uusien toimintaprosessien hyödyt alkavat tuottaa tulosta.

Kuntakilan 28.3.2022 lausunnosta

- Aikataulu muuttui uuden hyvinvointialuelainsäädännön vuoksi. Uuden aikataulun vuoksi käy niin, että kunnille kohdentuvat kyllä sairaala Novan vuosien 2021 ja 2022 pääomakulut ja Novan käyttöönoton ja toiminnan käynnistymisen kertaluonteiset menot, mutta hyödyt toteutuvat pääasiassa hyvinvointialueelle. Tilanne on siis päinvastainen kuin kuntajaoston lausunnossa kuvattu tilanne. Tätä sairaanhoitopiirin jäsenkunnat ovat myös osaltaan kritisoineet alijäämän kattamiseen liittyen.
- Tästä syystä tulkitsemme, että Keski-Suomen tilanteessa lausunnon perusteluissa esitetty periaate siitä, että menon tulisi kohdistua oikealle maksajalle ei muodostuisi ongelmaksi Keski-Suomen tilanteessa eikä peruspääoman alentaminen perusteettomasti heikentäisi hyvinvointialueen tilannetta. Lisäksi alijäämän kattamissuunnitelman mukaisesti osa kertyneistä alijäämistä (17 miljoonaa euroa) katettaisiin kuntien maksamana.

Johtopäätös → päätösesitys

- Keski-Suomen sairaanhoitopiiri tulkitsee, että edellä esitetyin perustein alijäämän kattaminen peruspääomaa alentamalla on tässä muuttuneessa tilanteessa mahdollista kirjanpito-ohjeet ja 1.7.2021 voimaan tullut lainsäädäntö huomioiden.
- Peruspääomaa alennettaisiin 24 miljoonalla eurolla, joka vastaa keskimääräisten poistojen ja keskimääräisten, alentuneiden korvausinvestointien erotusta lähivuosina.
- Peruspääoman alentaminen tehtäisiin vuonna 2022 ja kirjattaisiin vuonna 2022 edellisten tilikausien alijäämän vähennyksenä.
- Peruspääoman alentaminen vaatii sairaanhoitopiirin perussopimuksen mukaisesti sairaanhoitopiirin valtuuston päätöksen.

Valtuusto päätti 17.6.2022 peruspääoman alentamisesta esityksen mukaan, päätös lainvoimainen.

